

Hospodářská politika EU

doc. Mgr. Ing. Michal Tvrdoň, Ph.D.

č. dveří: A 403

telefon: 596 398 460

email: tvrdon@opf.slu.cz

Literatura ke studiu:

- Lebieczik, M. - Tvrdoň, M., 2007. *Hospodářské politiky Evropských společenství : vznik, vývoj a současnost*. Karviná: SU OPF. **POUZE HISTORICKÉ SOUVISLOSTI**
- Baldwin, R. – Wyplosz, Ch., 2013. *Ekonomie evropské integrace*.
- Evropské právo – nakladatelství Sagit.
- + nejrůznější webové zdroje

Osnova přednášek

1. Hospodářská politika a Evropská unie
2. Úloha HP v integraci. Mezinárodní hospodářská spolupráce v podmínkách globalizace světové ekonomiky.
3. Financování hospodářské politiky EU. Rozpočet EU.
4. Společná obchodní politika.
5. Společná zemědělská politika.
6. Společná dopravní politika.
7. Hospodářská, sociální a územní soudržnost v EU.
8. Hospodářská a měnová politika.
9. Hospodářská soutěž v rámci EU.
10. Pojetí a formy průmyslové politiky v EU.
11. Sociální politika.
12. Ekologická politika. Ochrana spotřebitele v EU.
13. Politika rozvojové spolupráce.

Požadavky na studenta

- 60% docházka na semináře (z uskutečněných)
- celkem lze získat 100 bodů, z toho 60 na zkoušce a 40 v průběhu semestru
- 40 bodů v průběhu semestru lze získat takto:
 - až 5 bodů za aktivitu na seminářích
 - až 15 bodů za prezentaci seminárky v Powerpointu (hodnotí se kvalita prezentace a mluvené slovo)
 - až 20 bodů za odevzdanou seminárku ve Wordu (hodnotí se formální a věcná stránka)

Hospodářská politika

Souhrn všech opatření státu, které jsou realizovány k podpoře hospodářského rozvoje a dosažení dlouhodobých hospodářských cílů.

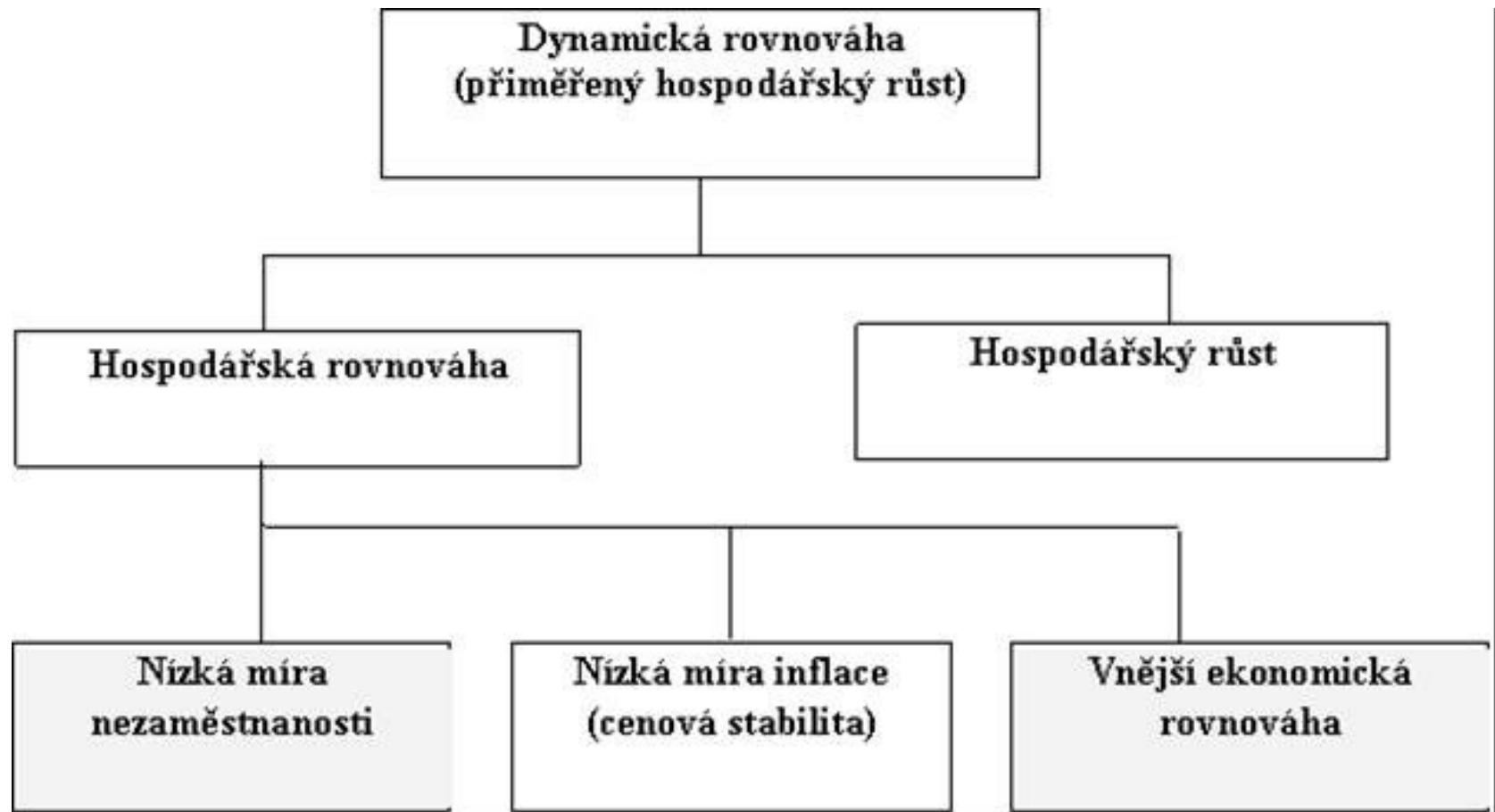
Hlavní (obecný) cíl:

maximalizace společenského blahobytu

Praktické cíle:

- ◆ trvalý a přiměřený hospodářský růst
- ◆ vysoký stupeň zaměstnanosti
- ◆ cenová stabilita
- ◆ vnější hospodářská rovnováha

Soubor tradičních cílů HP

Základní východisko a cíl hospodářské politiky EU

- Svobodný trh bez omezení s řadou pravidel, které jsou nezbytné pro hladké fungování hospodářské výměny a pro ekonomickou a sociální soudržnost ve společném hospodářském prostoru.
- Stupně ekonomické integrace?
- Základní zřizovací smlouvy?

Klasická mezinárodní organizace	Evropská unie – specifický typ
Založena mezinárodní smlouvou	Založena mezinárodní smlouvou (viz smlouvy z let 1952, 1958)
Svrchovaná rovnost států	Neplatí u všech oblastí, v mnoha oblastech může být členský stát přehlasován
Rozpočet je malý a založen na členských příspěvcích	Rozpočet je výrazně větší a kromě členských příspěvků existují i vlastní zdroje (cla apod.)
Neexistuje vlastní právní řád – vše se řídí mezinárodním právem veřejným, pouze deklarace, rezoluce či charty	Existuje vlastní právní systém, který může zavazovat i fyzické a právnické osoby v EU
Členské státy nepřenášejí na orgány své pravomoci - rozhodovací (např. valné shromáždění) a výkonné (např. generální sekretariát)	Členské státy přenášejí na orgány EU část svých pravomocí (např. měnová politika, obchodní politika), orgány s pravomocí legislativní, soudní i výkonné

Vnitrostátní právo (např. ČR)	Evropská unie – specifický právní řád
<p>1. Ústava a ústavní zákony + LZPS 2. Zákony 3. Vyhlášky a další normy obcí či krajů</p> <p>+ ČR podepisuje celou řadu mezinárodních smluv</p>	<p>1. Mezinárodní smlouvy + LZP EU = primární právo 2. Legislativní akty orgánů EU – nařízení, směrnice či rozhodnutí = sekundární právo 3. Judikatura Soudního dvora EU</p> <p>+ EU podepisuje celou řadu mezinárodních smluv</p>
<p><u>Soudní systém:</u></p> <p>1. Ústavní soud 2. Nejvyšší soud, Vrchní soud... okresní soud</p>	<p><u>Soudní systém EU:</u></p> <p>1. Soudní dvůr 2. Tribunál 3. Soud pro veřejnou službu</p> <p>+ na aplikaci evropského práva se podílejí i národní soudy členských zemí</p>
<p>Aby byla norma mezinárodního práva závazná pro fyzické i právnické osoby je nutná změna vnitrostátního práva v duchu této normy</p>	<p>Toto není u všech norem nutné (viz např. směrnice vs. nařízení)</p>

Základní cíle hospodářské politiky Evropské unie

V oblasti hospodářské politiky je dle článku 3 SEU cílem:

- ✓ vyvážený a trvale udržitelný rozvoj Evropy
- ✓ cenová stabilita+společná měna euro
- ✓ vysoce konkurenceschopné sociálně tržní hospodářství směřující k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku
- ✓ hospodářská, sociální a územní soudržnost a solidaritu mezi ČS,
- ✓ vysoké úrovně ochrany a zlepšování kvality životního prostředí,
- ✓ mezinárodní vztahy se třetími zeměmi

Vymezení pravomocí Unie vs. ČS

- Zásada svěřenání pravomocí Unii
- Výkon se pak řídí zásadou subsidiarity a proporcionality (definice)
- Nové systematické vymezení pravomocí Unie: (i) výlučné; (ii) sdílené; (iii) koordinované
- Instituce EU a jejich pravomoce?
- Supranacionální (nadstátní integrace)?

Dle čl. 10a Ústavy ČR

- Kde je ukotveno přenesení pravomocí?
- Mezinárodní smlouvou mohou být některé pravomoci orgánů ČR přeneseny na mezinárodní organizaci nebo instituci
- K ratifikaci mez. Smlouvy je třeba souhlasu Parlamentu, nestanoví-li ústavní zákon, že k ratifikaci je třeba souhlasu v referendu
- => tzv. euronovela Ústavy ČR

Vymezení přenesení pravomocí

- *„Svrchovaný stát při svém vstupu předává mezinárodní instituci část svých svrchovaných pravomocí v oblasti tvorby práva, vynucování práva, centrálního bankovníctví atd. Nevzdává se tím svrchovanosti samotné, která je pojmovým znakem samostatného státu. Naopak svou svrchovanost zhodnocuje tím, že ji v některých oblastech vykonává společně s jinými státy prostřednictvím zvláštního mezinárodního subjektu. Vstup do Evropské unie proto nebude mít za následek ztrátu svrchovanosti českého státu, ale jen odlišný výkon svrchovaných pravomocí.“*
- Zdroj: důvodová zpráva k ústavnímu zákonu č. 395/2001 Sb.

přenesení pravomocí

- Toto přenesení pravomocí se děje *již samotnou Přístupovou smlouvou v rozsahu jí stanoveném a v míře nutné pro naplnění cílů evropské integrace, resp. účelu členství České republiky v Evropské unii.*
- Orgány mezinárodní instituce budou vykonávat přenesené pravomoci namísto orgánů vnitrostátních. Nejde tedy, jak již řečeno, o omezení suverenity, ale spíše o její transfer.

Mez. smlouvy dle čl. 10 a 10a

- smlouvy podle článku 10 Ústavy mají přednost před zákonem a nikoliv před ústavním pořádkem a k jejich ratifikaci musí vyslovit souhlas prostou většinou Parlament. Smlouvy podle článku 10a Ústavy jsou však přijímány Parlamentem ústavní většinou. Je však problematické určit, zdali jsou tyto smlouvy postaveny na roveň ústavního pořádku, nebo zda jsou pouze odnoží smluv, které mají aplikační přednost před zákonem a musejí být v souladu s ústavním pořádkem

Pravomoc vs. působnost

- **pravomoc** = oprávnění příslušného orgánu vykonávat veřejnou moc v oblasti své působnosti zákonem stanovenými právními prostředky
- **působnost** můžeme definovat jako okruh otázek, či problémů, o kterých je určitý subjekt oprávněn rozhodovat
- Vertikální dělení pravomocí, tj. EU vs. ČS

Zásada svěřených pravomocí

- Vychází se z toho, že pouze ČS mají originální právní subjektivitu, zatímco mez. organizace ji mají odvozenou a jsou v podstatě vázány na existenci ČS
- **Supranacionální integrace** (pravomoci pravomocí – nositeli jsou ČS, které mohou určovat, rozšiřovat či zužovat pravomoci EU – viz čl. 48 SEU)
- Právní subjektivita dle článku 47 SEU
- + článek 335 SFEU: „Unie má v každém z členských států nejširší způsobilost k právům a právním úkonům, jakou jejich vnitrostátní právo přiznává právnickým osobám.“

Zásada svěřených pravomocí

- Svěřené pravomoci jsou limitovány na konkrétní oblasti =>každý návrh legislativního aktu musí obsahovat zmocnění obsažené v primárním právu
- Např. v čl. 50 SFEU: *„Evropský parlament a Rada přijmou na návrh Komise a po konzultaci s HSV řádným legislativním postupem směrnice k zavedení svobody usazování.“*
- **!Pozor!** Vymezení politik dle čl. 3 -6 SFEU není dostačujícím zmocněním pro vydání právního aktu, je třeba hledat v konkrétních ustanoveních pro danou politiku

Výlučná pravomoc Unie

Pouze Unie vytváří a přijímá právně závazné akty v oblastech, kde mají pravomoc a členské státy tak mohou činit pouze tehdy, jsou-li k tomu Unií zmocněny nebo provádějí-li akty Unie.

1. Celní unie
2. Stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování JVT
3. Měnová politika pro členské země, jejichž měnou je euro
4. Zachování biologických mořských zdrojů v rámci spol. rybářské politiky
5. Společná obchodní politika

Výlučná pravomoc Unie

- EU se nemusí řídit zásadou subsidiarity , principem proporcionality se ale řídit musí
- *Ve výlučné pravomoci Unie je rovněž uzavření mezinárodní smlouvy, pokud je její uzavření stanoveno legislativním aktem Unie nebo je nezbytné k tomu, aby Unie mohla vykonávat svou vnitřní pravomoc, nebo pokud její uzavření může ovlivnit společná pravidla či změnit jejich působnost.*

Sdílené pravomoci Unie a ČR

Právně závazné akty mohou přijímat jednak orgány Unie, jednak členské země – princip **komplementarity**).

- Vnitřní trh;
- Sociální politika;
- Hospodářská, sociální a územní soudržnost;
- Zemědělství a rybolov (vyjma zachování biologických mořských zdrojů);
- Životní prostředí;
- Ochrana spotřebitele;
- Doprava;
- Transevropské sítě;
- Energetika;
- Prostor svobody, bezpečnosti a práva;
- Otázky veřejného zdraví.

Sdílené pravomoci

- členským státům náleží v dotčené oblasti autonomní pravomoc v tom rozsahu, v jakém svou pravomoc EU nevykonala (u výlučných nemají žádnou)
- *„Členské státy by v těchto oblastech neměly žádnou legislativní moc, což by znamenalo, že by jim bylo znemožněno vydávat i zákony, které by například liberalizovaly poskytování poštovních služeb, pokud by si předtím neopatřily souhlas EU“*

Sdílené pravomoci

- V oblastech s paralelní pravomocí může Unie i členské státy vydávat předpisy současně, aniž by výkon pravomoci Unie vedl ke znemožnění výkonu pravomoci členského státu. Tento princip se uplatňuje ve vztahu k oblastem, kde se činnost EU a členských států vzájemně nevylučuje, ale spíše přispívá k dosažení stanovených cílů
- Dojde-li však přeci jen ke konfliktu, pak v souladu se zásadou přednosti práva EU platí úprava obsažená v aktu Unie
- Orgány EU musí respektovat princip subsidiarity a proporcionality

Sdílené pravomoci

- Smlouvy umožňují EU v dané oblasti rozsáhle harmonizovat národní předpisy (zpravidla pomocí **směrnic**) a EU se rozhodne této pravomoci využít, nezbývá členskému státu takřka žádná pravomoc. Pokud však EU bude považovat v určitých záležitostech za dostatečné provedení minimální harmonizace, nebo se unijní úpravě určitých otázek vyhne úplně, má členský stát poměrně rozsáhlý prostor pro vlastní legislativní činnost
- Rozdíl mezi směrnicí a nařízením?

Sdílená pravomoc Unie a ČS

- Tato pravomoc se týká i oblasti výzkumu, technologického rozvoje a vesmíru, zejména provádět programy, dále se pak tato pravomoc týká ještě politiky v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci, avšak výkon této pravomoci nesmí členskými zeměmi bránit ve výkonu jejich pravomocí, tj. neplatí zde princip komplementarity, nýbrž princip **paralelní**, z čehož plyne, že EU nemá při jejich výkonu přednost

Koordinované politiky v oblasti politik zaměstnanosti a sociální politiky

- vysoká politická citlivost oblastí, které do ní spadají
- V podstatě kompromis dvou přístupů (zaměstnanost jako podpůrná a sociální jako sdílená)
- Klíčovou pravomocí EU je v tomto směru oprávnění koordinovat výše uvedené politiky a rovněž právo monitorovat dodržování hlavních směrů hospodářské politiky vydávaných doporučením Radou.

Koordinovaná či doplňková pravomoc Unie a ČS

Unie provádí činnosti, jimiž podporuje, koordinuje nebo doplňuje činnosti členských států.

- Ochrana a zlepšování lidského zdraví;
- Průmysl;
- Kultura;
- Cestovní ruch;
- Všeobecné vzdělávání;
- Civilní obrana;
- Správní spolupráce.

Podpůrné, koordinační pravomoci

- EU je v rámci této kategorie postavena do pozice, z níž může pouze podporovat, koordinovat či doplňovat činnosti členských států, které si zachovávají rozhodující úlohu.
- právní předpisy však nemohou harmonizovat právní řády členských států, stejně tak, jako nesmějí nabýt tak extenzivní povahy, že by došlo k nahrazení pravomocí členských států v předmětných oblastech.

Praktické vymezení kompetencí UNIE

- Antidiskriminace
- Boj proti podvodům
- Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
- Daně
- Duševní vlastnictví
- Finanční služby
- Hospodářská a měnová unie
- Hospodářská a sociální soudržnost
- Kultura, mnohojazyčnost a audiovizie
- Lidská práva
- Justice a vnitro
- Obchodní politika EU

Praktické vymezení kompetencí UNIE

- Právo obchodních společností
- Průmyslová politika EU
- Rovnost žen a mužů
- Rozpočet EU
- Rozšiřování Evropské unie
- Sociální ochrana
- Sociální zabezpečení migrujících osob
- Výzkum
- Vzdělávání a odborná příprava
- Zaměstnanost
- Zdravotnictví
- Zemědělská politika